

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE GÖÇ VE EĞİTİM TEMELİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Akile Tuğçe Aykulu

KKTC Milli Eğitim Bakanlığı
akile.aykulu@gmail.com
0009-0003-1816-0336

Funda Hoşsöz

KKTC Milli Eğitim Bakanlığı
fundahosoz75@gmail.com
0009-0005-7557-2446

Gönül Kendir

KKTC Milli Eğitim Bakanlığı
gonul.kendir@gmail.com
0000-0003-1390-2807

Özet

Göç insanlık tarihinin en eski eylemlerindendir. Yüzyıllar boyunca insanlar başta güvenlik olmak üzere daha iyi ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitim olanaklarına kavuşmak gibi sebeplerle göç etmektedirler. Kıbrıs jeopolitik konumu nedeniyle yıllar boyunca göç almıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ise özellikle inşaat ve turizm faaliyetlerinin gelişmesinden sonra göç, artarak devam etmiştir. Göç olgusu, beraberinde birçok sorunu da getirmektedir. Özellikle göç edilen dilin bilinmemesi iletişim alanında büyük bir sorun olmakla birlikte geline ülke ile kendi ülkesindeki kültürel farklılıklar da uyum sorununu doğurmaktadır. Bu dil ve uyum sorunu özellikle göçmen ailelerin okula giden çocuklarında gözle görülür bir hal almaktadır. Arkadaşları ile iletişim kuramayan, geldikleri ülkenin kültürünü, örf ve adetlerini bilmeyen ve bundan dolayı da arkadaşları tarafından dışlanan öğrenciler hem psikolojik hem de akademik sorunlar yaşamaktadırlar. Bu çalışmanın amacı küresel bir olgu olan göçün özellikle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitimindeki yerini tespit etmek ve KKTC'de eğitim gören göçmen öğrencilerin yaşadıkları sorunları ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Dil, Eğitim, Uyum, KKTC

AN EVALUATION ON THE BASIS OF MIGRATION AND EDUCATION IN THE TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS

Abstract

Sea; It is a place belonging to nature, whose end is unlimited and evokes a sense of eternity in people with this aspect. This space, which evokes eternity, also symbolizes abundance. It is a place where people who struggle in the turmoil of daily life rest and find peace, with all the connotations it gives with its waves, blues, depth, width and foams. As it is known, the raw material of the sea is water, which is the indispensable source of life. This body of water, which covers a large part of the earth, has an immeasurable appearance. The sea, which constitutes a unique landscape for humans, is the habitat of some living things. This element of nature, which has an innumerable feature, is a subject that is processed both in Turkish literature and in world literature. The sea, which is an important image for poets, is also one of the main themes in Orhan Veli Kanık's poems. The influence of the sea on the artistic understanding of the poet, who lived with the sea since his childhood and was fascinated by its fayz, had a great influence. Orhan Veli experiences peace and happiness by turning to the sea and the elements of the sea, the troubles of daily life, the loneliness he lives in, the pessimism he falls into. This space is also the starting point of his envisioned escape into the distance. Orhan Veli Kanık admires the blue of the sea in his verses and wants to take shelter in the serenity of this place that evokes eternity. The poet, who cannot fit into the world he lives in most of the time, announces the sound of the sea, which is the shelter of the sense of eternity, from where we sit. The sea, which is encountered with its associative power, is also reflected in his poems as a breadbasket. In our study, the use of the sea concept in Orhan Veli's mental world will be emphasized. In addition, the subject will be touched on through the sources that the poet nurtured during his lifetime. This article has been prepared on the basis of a doctoral dissertation named "Style in Orhan Veli Kanık's Poems", which is being done at Istanbul University.

Keywords: Orhan Veli, mind world, sea.

GİRİŞ

Bu makale, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) yaşanan göç hareketlerinin eğitim sistemini nasıl etkilediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Göç, dünya genelinde (Will, Becker, & Winkler, 2022; Zacharoula, & Constantia, 2022) ve jeopolitik olarak stratejik olan bölgelerde sürekliliği olan bir olgudur. Jeopolitik olarak stratejik bir bölgede olmasından dolayı Kıbrıs adası (Zacharoula, & Constantia, 2022) ve dolayısı ile KKTC de göç alan bölgelerdendir. Bu çalışma ile, KKTC'deki göç hareketleri, nedenleri, eğitim sistemini nasıl etkilediği ve bu etkilerin yönetilmesi için yapılması gerekenler ele alınmıştır. Göç ve eğitim arasındaki bağa ve bu bağın bölgesel düzeyde etkilerine değinen makale, bölgesel eğitim politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasında önemli bir kaynak olarak yer alacaktır.

Kıbrıs adası hem tarihi hem de coğrafi konumu nedeni ile farklı kültürlerin birleştiği bir noktada yer almaktadır. Sürekli göç alan bir konumda olan KKTC'de göç olgusu, eğitim sisteminde çeşitli zorluklar yaşanmasına neden olmakla birlikte çeşitli fırsatlar da sunmaktadır. Makalede, göçmen öğrencilerin yaşadığı dil, kültürel uyum, psikolojik ve akademik zorluklar ele alınarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin yaşadıkları deneyimlerin eğitim politikalarına nasıl yön verdiği de incelenmiştir.

Bu çalışmanın yöntemi, betimsel bir yaklaşım olan alanyazın taraması ve derlemedir. Yapılan alanyazın taramasından elde edilen veriler, göçün KKTC'deki eğitim sisteminde yarattığı etkileri anlamak ve bu etkileri azaltmak için yapılabilecekleri belirlemek amacıyla kullanılmıştır.

1. Göç Kavramını Anlamak

Göç, bireysel olarak veya topluluklar şeklinde içinde yaşadıkları toplum ve topraklardan, yaşadıkları olumsuz durumlar neticesinde kurtulmak ve kendilerine yeni koşullar sağlayabilmek amacıyla gerçekleştirilen uzun ya da kısa süreli, sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik etkileri olan nüfus hareketleridir. (Başol, 1995). Göçe neden olan sebepler birçok kaynakta da yer aldığı gibi, nüfus problemleri, ekonomik sebepler, çevresel etkenler, eğitim sistemindeki yetersizlikler, siyasal ve dini problemler ve savaşlar olarak açıklanabilir (Kaştan, 2015). Lee'ye (1966) göre göçe sebep olan faktörler, itme ve çekme teorisiyle açıklanır. Ayrılmak istenen yerdeki olumsuz durumlar itme faktörü olarak tanımlanır. Gidilmesi planlanan yerdeki olumlu durumlar ise çekme faktörleri olarak adlandırılmaktadır (Lee, 1966).

Kıbrıs adası stratejik konumu dolayısıyla yüzyıllardır göç almaktadır. Göçler, KKTC kurulduktan sonra da devam etmiştir. Yıllar içinde gelişen eğitim ve eğlence sektörü de Kıbrıs'a gelmek isteyenler için çekme faktörü olmaktadır. Ayrıca KKTC'deki sosyal ve kültürel yaşamın, içinde bulunulan coğrafyaya göre gelişmiş düzeyde olması, hoşgörü ve güvenlik gibi unsurlar da Kıbrıs'a göç etmek isteyenleri cezbetmektedir. Göçler, **içinde bulunulan ortam ve koşullara göre farklılık göstermektedir. Dolayısıyla göçleri sebep, süre ve yönlerine göre sınıflamak mümkündür (Ihlamur ve Öner, 2012).**

Gönüllü göçler; kişilerin hayat şartlarını yükseltme, daha iyi iş ya da eğitim fırsatı yakalama, gelirini artırma ve kariyer yapma yanında sağlık ve kültürel olanaklarını iyileştirme, inanç ve özgürlük bakımından daha demokratik haklara sahip olma gibi sebeplerle kendi tercihi neticesinde gerçekleştirdikleri göçlerdir (Katari, 2014).

Zorunlu göçler; kişilerin savaş, doğal afet, işsizlik, dini veya siyasal baskılar, temel ihtiyaçlarını karşılayamama gibi sebeplerden, aslında kendi tercihi olmadan gerçekleştirdiği göçlerdir (Katari, 2014). Göç sebepleri, gönüllü göçlere göre daha hayati ve acildir.

Mevsimlik göçler; tarım ya da hayvancılığa bağlı olarak belli mevsimlerde yapılan kısa süreli göçlerdir (Katari, 2014). Maddi sebepler sonucunda çok kısa süreli ya da mevsimsel olarak ger-

çeken bu göçler (Ghosh, 2009), genellikle bir amaç veya zorunluluk nedeniyle, kalıcı yerleşme amacı gütmeyen yapılmaktadır.

Uzun süreli göçler; gönüllü ya da zorunlu göç sebeplerinden biri ya da birkaçı sebebiyle ülkesini sürekli terk ederek gerçekleştirilen göçlerdir (Katari, 2014). Uzun süreli göçlerde geri dönüş planlaması yapılmaz.

İç göçler; ülke içinde çeşitli sebepler sonucu kısa süreli ya da kalıcı olacak şekilde yapılan göçlerdir (Katari, 2014). İç göçler, iş imkânı elde etmek, hayat koşullarını iyileştirmek ya da eğitim almak amacıyla kırsaldan şehirlere olabildiği gibi, mevsimlik işler ya da çeşitli sebeplerle kırsaldan kırsala ya da şehirden şehre de olabilmektedir.

Dış göçler; çeşitli sebeplerle bir ülkeden başka bir ülkeye kısa süreli ya da uzun süreli olarak gerçekleştirilen göçlerdir (Katari, 2014). Dış göç derken (uluslararası göç), bir ülkeden başka bir ülkeye (Civan ve Gökalp, 2011) ve bir yıldan daha fazla süreyle gerçekleştirilen göç hareketleri anlaşılmaktadır (Tutar ve Özyakışır, 2013).

Erdoğan ve Kaya (2015) çalışmasında, göçmenler ve mültecilerin çoğunlukla yoksulluktan, savaş-tan, siyasi yolsuzluklardan, acımasız rejimlerden, kötü yaşam koşullarından kaçmakta olduğunu belirtmektedir (Erdoğan ve Kaya, 2015). Bu araştırmanın konusu olan dış göç olgusu sırasında kişiler, gittikleri ülkelerde kendi kültürlerinden farklı yemekler yiyen, farklı inançlara sahip olan, kendilerine ait farklı bir dil konuşan ve farklı görünümde olan insanlarla etkileşim içine girmek, iletişim kurmak ve yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Buna karşın göç olgusunun olumlu etkileşiminin olduğunu söylemek de gerekmektedir. Göçmenler gittikleri ülkedeki insanların yaşamı ve dünyayı algılama biçimlerini, mekân ve zamanı nasıl kullandıklarını ve farklı yaşam biçimlerini görme fırsatı bulmaktadır (Katari, 2014).

Göç olgusunun yanı sıra, yabancı uyruklu kişilerin durumu da araştırmalarda incelenmektedir. Bu nedenle yabancı uyruklu kişi tanımını yapmak önemlidir. Yabancı uyruklu bireyler genel olarak göçmen, mülteci, sığınmacı, uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişiler ve misafir yabancı kişileri ifade etmektedir (Ak, 2020).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gelişmekte olan bir ülke olması, inşaat, eğitim ve turizm alanlarındaki gelişmelerin dikkat çekici hale gelmesi ve bu gelişmeler paralelinde yetişmiş ve ucuz işgücü ihtiyacı adaya dış göç faaliyetlerini artırmıştır.

2. Dil Olgusu ve Dilin Yaşamsal Önemi

Dil, insanların birbiri ile anlaşmasını sağlayan bir araçtır. Dil, duygu, düşünce ve isteklerin, bir topluma özgü ses ve anlam yönünden ortak olan unsurların ve kuralların kullanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş dizgedir (Aksan, 2003). Yabancı bir ülkeye giden bir kişi, gittiği ülkede yaygın konuşulan dili bilmiyorsa herkesçe bilinen uluslararası bir dil kullanma ihtiyacı hissetmektedir. En sağlıklı iletişim aracının kişiler arasında kullanılan ortak dilin olduğu söylenebilir (Biçer ve Polatcan, 2015).

İnsanların anne ve babalarından öğrendiği, içinde yaşadıkları toplum tarafından konuşulan dile ne anadili denmektedir. Konuşmaya başlayan çocuk, ilk olarak anadilini öğrenir. Anadili eğitimi aile içinde başlar ve her birey, örgün eğitim sistemi içinde okullarda anadilini öğrenmeye devam ederek geliştirilir. Dili konuşmanın yanı sıra anlama, okuma ve yazma becerilerini de kazanır. Bu temel beceri ve kurallar örgün eğitim sistemi içindeki tüm aşamalarda değerlendirmeye alınan kriterler olduğundan kazanım olarak belirlenen becerilerdir (Çelebi, 2006). Eğitim politikalarının en önemli yönü, yetişen çocuk ve gençlere çağdaş uygarlığı ve kültürü dil ürünleriyle (edebiyat ve tiyatro etkinlikleri) içselleştirmek ve kültür seviyelerini yükseltmek olmalıdır (Polat, 2012).

KKTC'ye gelen ve anadili Türkçe olmayan öğrencilerin öğretim dili olan Türkçeyi öğrenmeleri

şarttır. Çünkü KKTC eğitim sistemi içinde çeşitli kademelere yerleşen öğrencilerin Türk öğrenciler gibi anadili bilgi ve becerilerine sahip olmaları beklenmektedir. Türk öğrenciler için dahi gittikçe zorlaşan ve karmaşıklaşan kazanımlara yabancı öğrencilerin ulaşmaları oldukça zordur.

İnsanların başka bir ulusun bireyleri ile iletişim kurmak ve anlaşabilmek için öğrenmeleri gereken dile yabancı dil denmektedir. Bu tanıma göre, göçmen öğrencilerin öğrenmek zorunda olduğu dil, yabancı dil olarak ifade edilebilir. İkinci dil ise anadilinden sonra gelen ve dünyanın herhangi bir ülkesinde, çeşitli insanlarla “lingua franca” (ortak dil) şeklinde anlaşma aracı olarak öğrenilen dil olarak kabul edilmektedir (Ceyhan, 2007). KKTC’ye gelen ve anadili Türkçe olmayan öğrenciler için Türkçe, ikinci bir dildir. Ancak KKTC’de gerek devlet gerekse özel okullarda ikinci dil olarak İngilizce eğitimi verilmektedir. Özellikle kolej eğitimi veren liseler dışında tüm devlet ve özel okullarında eğitim programları Türkçe olmakla birlikte yabancı dil olarak İngilizce, seçmeli yabancı dil olarak da Almanca, Fransızca ve Yunanca bulunmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrenciler, başta dil olmak üzere özellikle kültür farklılığı ile ilgili sorunlar yaşayabilmektedir. Bu sorunlardan bazıları eğitim-öğretimde kültürel değerleri tam olarak algılayamama ve ders içeriklerini yeterince anlayamamadır (Güngör ve Şenel, 2018). KKTC’de yabancı öğrencilerin Türkçe dil becerilerinde sorun yaşamaları, akademik başarılarının düşük olmasına yol açmaktadır. Böylesi bir durumda yabancı öğrencilerin Türkçeyi ikinci bir dil olarak öğrenme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Ceyhan’a (2007) göre, yabancı dil eğitiminde dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

1. Dil eğitiminde, yaparak yaşayarak öğrenme ilkesini unutmadan eğitim programı uygulanmalı ve dili kendi yaşamları içine entegre etmeleri sağlanmalıdır.
2. Örgün eğitim içinde çeşitli kademelerdeki öğrencilere uygulanacak program ve etkinliklerin, öğrencilerin yaş ve seviyesine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Ancak yetişkinlere verilecek yabancı dil eğitimi çocuklardan farklı olarak hazırlanmalıdır.
3. İkinci dil eğitiminde hem anlama hem de kendini ifade etme becerilerini geliştirici etkinlikler yürütülmelidir.
4. Yabancı dil eğitiminde okul sonrası etkinlikler de planlanmalıdır.
5. Dersler sırasında dikkat artırıcı unsurlar kullanılmalıdır.
6. Değerlendirmeler, (test yöntemi dışında) ölçülmek istenen becerilere göre yapılmalıdır. Konuşma, dinleme, okuma, anlama ve yazılı ifade becerilerinin tümünün değerlendirilmeye dahil edilmesi gerekir.

KKTC’deki okullarda yabancı öğrencilere yönelik planlanmış ve etkin bir şekilde uygulanan “yabancı dil olarak Türkçe eğitimi” yapılmamaktadır. Örgün eğitim sistemindeki yabancı öğrenciler, kendi imkânları ve sınıf öğretmenlerinin gayretleri ile Türkçe öğrenmeye çalışmaktadır. Yabancı öğrencilerin kendi çabalarıyla ikinci dil olarak Türkçeyi öğrenmeleri yeterli olmamaktadır. Öğrencilerin, derslerini takip edebilmek ve okulla iletişim içinde olmak için ailelerin de Türkçeyi öğrenmeleri gerekmektedir.

3. Göç, Dil ve Eğitim Konuları Temelinde Uyum Becerisi

Uyum, bireylerin sahip oldukları benlikleri ile içinde bulundukları çevre arasında kurduğu, diğer insanların davranışlarını anlamalarına yardımcı olan, hayatın doğal akışı içerisinde var olan, dengeli ve sürdürülebilir bir ilişkidir (Yavuzer, 1993).

İnsan gelişiminde, özellikle çocukluk yıllarında, içinde yaşanılan çevrenin, bu çevrenin getirdiği koşulların ve yaşantıların olumlu ya da olumsuz yönde etkisi vardır (Çöplü, 2019). Göç sonucunda, bireylerin psikolojik ve sosyolojik değişkenler açısından analizleri yapıldığında göçmen kişilerin, maddi uyum, sosyal uyum ve kültürel uyum sorunları yaşadıkları söylenebilir (Lin, Masuda ve Tasuma, 1982’den aktaran Çöplü, 2019).

Okula uyum sürecinde, öğrencilerin devam edecekleri okul ve sınıflara hazırbulunuşluk durumu ile kendilerini eğitim-öğretim faaliyetlerine hazır hissetmeleri doğru orantılıdır (UNICEF, 2012).

UNICEF'in okula uyumla ilgili raporunda (2012) üç boyuttan bahsedilmektedir. Bu boyutlar, "hazır çocuk", "hazır okul" ve "hazır aile" boyutlarıdır. Göçmen öğrencilerin yaş ve fiziksel özellikleri, geldiği sınıfta önyargılardan uzak bir şekilde karşılanması ve sınıftaki diğer çocukların da buna teşvik edilmesi, uyum sürecinde çok önemlidir. Bunun yanında, okulların fiziksel ve akademik donanım yönünden tam anlamıyla hazır ve öğrenmeyi geliştirici altyapıya sahip olması ve ailelerin öğrencileri eğitime hazırlayan, öğrenme gelişimlerini, okula geliş gidişlerini ve ihtiyaçlarını sağlayan bakıcı ve destekleyici tutumlar sergilemeleri okula uyumda temel boyutlardır. Göçmen öğrencilerin gerek göç öncesi gerekse göç sırasında ve göç sonucunda hazırbulunusluk seviyeleri etkilenmektedir. Böyle bir durumda okullarda uyum problemlerinin görülmesi olasıdır. Küçük yaştaki öğrenciler okula, arkadaşlarına ve öğretmenlerine daha erken uyum sağlayıp alışırsen özellikle ergenlik dönemindeki gençlerde uyum sorunları daha fazla yaşanmaktadır (Kılınç, 2014). Osmanlı (2015)'nın, KKTC'deki üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı çalışması ile Gökmenoğlu ve Kömleksiz'in (2019) yaptığı çalışmada, göçle gelen öğrencilerin çevresel, kültürel ve ekonomik temelli sorunlar yaşadığı ve sosyal hayatı zayıf buldukları tespit edilmiştir.

Yabancılar göç ettikleri ülkelerde hiç alışık olmadıkları bir kültürle karşı karşıya kaldıklarında kültür şoku yaşayabilmektedirler. Kültür şoku; yabancı kişiye, içinde bulunulan duruma veya gidilen ülkelere göre farklılıklar gösterebilir. Her insanın, uyum sürecinde yaşadığı süreç ve etkilenme biçimi birbirinden farklıdır (Ak, 2020). Yeni bir kültüre uyum sağlama sürecini; kültürel farklılıklar, cinsiyet, dile hâkim olma seviyesi, göç etme yaşı, kişinin sosyo-ekonomik durumu gibi faktörler etkileyebilmektedir. Ayrıca uyum sürecine etki eden diğer bir faktör ise eğitim öğretimdeki performanstır. Performans ve uyum birbirini etkileyen değişkenlerdir.

4. Göçmen Öğrencilerin Yaşadıkları Başlıca Sorunlar

Göçmen öğrencilere yönelik KKTC ve Türkiye'de yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular benzerlik göstermekle birlikte (Erdoğan, 2014; Kirişçi, 2014; Emin, 2016) tespit edilen bazı ortak konular şöyle sıralanabilir:

Dil Sorunu: Göç eden öğrencilerin büyük çoğunluğu genellikle Türkçeyi hiç duymamış ve kullanmamıştır. Bu öğrencilerin ailelerinin de aynı durumda olduğu düşünülürse evde de Türkçenin konuşulmaması yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin sadece okul saatleriyle sınırlı kalmasına neden olmaktadır.

Eğitim Düzeyini Gösteren Belge Eksiklikleri ve Denklik Kriterleri: Ülkeler, eğitim programlarını kendi kültür ve ihtiyaçları doğrultusunda hazırlamaktadır. Temel bilgi ve becerilerin kazanım olarak öğrencilere kazandırılması ise yine ülkeden ülkeye değişmektedir. Bu durumda, yaşları aynı olsa bile farklı ülkelere gelen yabancı öğrencilerin aynı sınıfa devam edip edemeyeceği kimi zaman çözülmesi çok güç bir sorun olabilmektedir.

Öğretim Birliği Sorunu: Göçmen öğrencilerin; devlet okulu, geçici eğitim merkezi, bazı özel okullar ve bazı yasal olmayan ortamlarda eğitim almaları nedeniyle eğitimde koordinasyon sağlanamamaktadır. Bu durumda kapsamı ve yararı ile ilgili bilgi sahibi olunmadığı için yabancı öğrencilerin, aldıkları eğitimle örgün eğitim sistemine entegre olmaları mümkün olmamaktadır.

Donanım, Materyal ve Öğretmen Eksikliği: Devlet okulları gerek program gerekse altyapı ve materyal eksiklikleri nedeniyle yabancı öğrencilere hizmet verme konusunda hazırlıksız durumdadır. Öğretmenler ise yabancı öğrencilerle çalışma konusunda yeterince bilgi, beceri ve deneyim sahibi değildirler.

Bu sorunların yanı sıra yabancı öğrenciler, örgün eğitim kurumlarına kayıt olduktan sonra da çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar. Türkçe ve Türkçe dışındaki alanyazında (He, Bettez ve Levin, 2015; UNICEF, 2015) öğrenim süreci içinde yaşanan kimi sorunlara yer verilmiştir. Bu sorunlar şu şekilde özetlenebilir:

Göçle gelen aileler, çocuklarının eğitimi ile yeterli seviyede ilgilenememektedir. Farklı zamanlarda gelen göçmen kişilerin yerleştikleri bölgedeki eğitim kurumlarını bulma ya da gerekli şartları yerine getirerek kayıt yaptırmaları mümkün olmamaktadır. Göçmen kişilerin oturma, çalışma vb. izinleri alma süresindeki belirsizlik, öğrencilerin okula kaydını ve devamını etkileyebilmektedir. Göç edilen ülkenin kültürüne yabancı olmak, yabancı öğrencilerin kişilerarası ilişkilerde de sorun yaşamalarına yol açmaktadır. Örneğin, yemek, gelenek görenekler ve kıyafetlerdeki farklılıklar gibi...

5. KKTC’de Yabancı Öğrenciler

5.1 Yabancı Öğrencilerin Akademik Durumunu Etkileyen Faktörler

KKTC’de bulunan öğrencilerin büyük bir kısmı devlet okullarında eğitim görmektedir. Göçmen öğrenciler, bulundukları ülkenin eğitim sistemine gönüllü ya da zorunlu olarak dahil edilmektedir. Ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeylerinin çocuk eğitimi ve akademik başarısına etkisi konusunda Hacıfazlıoğlu, Kararımak ve Öztapak’ın (2015) çalışmasında elde ettikleri bulgular, özellikle eğitim ve ekonomik düzeyleri yüksek ailelerin çocuklarının akademik başarısının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Eroğlu ve Gülcan’ın (2016) çalışmasında yukarıdaki düşünceleri destekleyici bulgulara ulaşılmıştır. Göçle gelen aileler, genellikle eğitimi ikinci plana atmaktadır. Öğrenci başarısı da bu durumdan doğrudan etkilenebilmektedir.

KKTC’de lise öğrencilerine yönelik yapılan benzer bir çalışmada (Gökmenoğlu ve Kömleksiz, 2019), öğrencilerin gelir düzeyleri ile ilgili kaygı yaşamadıklarında akademik olarak daha başarılı oldukları görülmüştür. Ev içindeki kardeş sayısının da okul başarısındaki etkisi, oldukça dikkat çekici bir durumdur. Göçle gelen yabancı öğrencilerin akademik başarısını etkileyen diğer bir neden ise ödev yapmama ve ders çalışmadaki isteksizliktir (Şimşir ve Dilmaç, 2018). Öğrencilerin derslerine ilişkin olumlu tutuma sahip olmasının ders başarısını olumlu etkilediği bilinmektedir.

Göçmen öğrenciler, geldikleri ülkelerdeki çocuklarla arkadaşlık kurarken çekingenlik yaşamaktadırlar. Ne var ki, göç ettikleri ülkelerdeki öğrenciler de yurtlarına gelen yabancı öğrencileri çok kolay aralarına alamamakta ve arkadaşlık kuramamaktadır (Kılınç, 2014). Bu durum da akademik başarıyı etkileyen faktörler arasında sayılabilmektedir. Şimşir ve Dilmaç’a göre (2018) yabancı öğrencilerin yaşadığı sorunların en önemlisi, Türk öğrenciler tarafından dışlanmadır. Ayrıca gerek Türkiye gerekse KKTC’de yabancı uyruklu öğrenciler için hazırlanmış ve aktif olarak uygulanan bir eğitim programı bulunmaması da akademik başarıyı etkilemektedir (Onur, Biçer ve Bozkırlı, 2012; Polat, 2012).

5.2 KKTC’de Yabancı Öğrencilerin Okullardaki Durumu

KKTC’de Gazi Mağusa bölgesi özel ve devlet kolejlerinde yürütülen Takır ve Özerem’in çalışmasına göre (2019), yabancı uyruklu öğrencilerin dersleri takip etmede zorluk yaşadıkları, okul ve sınıf kurallarına uyma konusunda sorunlar, öğretmen ya da arkadaş gruplarıyla çatışma, dışlanma ve sınıf düzenini bozmaya yönelik davranışlar sergiledikleri sonucuna varılmıştır.

Lefke Avrupa Üniversitesinde eğitim gören yabancı öğrencilere yönelik yaptığı araştırma sonucu Osmanlı’nın (2018) elde ettiği bulgulara göre, LAÜ’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin önemli bir kısmının ilk yıllarında karşı karşıya kaldıkları adaptasyon sorunlarında, ilerleyen yıllarda azalma yaşandığı sonucuna varılmıştır.

Türkiye ve KKTC’deki eğitim sistemlerinin, yabancı öğrencilere yönelik bir eğitim politikası geliştirmede nitelik ve nicelik yönünden yetersiz kaldığı dile getirilmektedir. Eğitimin, yalnız toplumsallaşmayla ilgili değil insanlaşmayla da ilgili olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla bu öğrencilerin beklentilerinin gerçekleşmesi ve yaşanan sorunların çözülebilmesi için

öncelikle öğrencilerin, yaşadıkları toplumun dili olan Türkçeyi iyi öğrenmeleri gerekmektedir (Parekh, 2002'den aktaran Arı, 2010). Son yıllarda Kıbrıs'a gelen yabancı öğrenciler kendilerinden önce gelen ve KKTC eğitim sistemi içinde tecrübe edinmiş göçmen öğrencilerle ve onların aileleriyle iletişime geçerek birçok sorununa çözüm bulabilmektedirler (Gökmenoğlu ve Kömleksiz, 2019).

KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İstatistik Yıllığının yayımlanan son beş yıllık verilerine göre, KKTC'de devlet ve özel okullarda kayıtlı yabancı öğrencilerin sayısı aşağıdaki Tablo 1'de sunulmuştur: (MEB, İSTATİSTİK YILLIĞI, 2013-2014), (MEB, 2014-2015), (MEB, 2015-2016), (MEB, 2016-2017), (MEB, 2017-2018).

Tablo 1. Yıllara Göre KKTC Eğitim Sistemindeki Yabancı Öğrencilerin Sayısı

Yıllar	İlkokullar	Ortaokul-Lise	Toplam
2013-2014	694	1168	1862
2014-2015	995	1041	2036
2015-2016	990	1037	2027
2016-2017	1106	1152	2258
2017-2018	1258	1316	2574

5.3 KKTC'deki Yabancı Öğrencilere Yönelik Yürütülen Eğitim Politikaları

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 26. maddesinde "Herkes, eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel öğrenim aşamalarında parasızdır." şeklinde ifade edilmektedir (İnsan Hakları Derneği, 1999). Bunun yanı sıra Birleşmiş Milletler genel kurulunda kabul edilen çocuk yasasının 28. maddesinde "Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle ilköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler." ifadesi ile çocukların eğitim hakkı açıkça ifade edilmektedir (Unicef, Türkiye, 1989). KKTC Anayasasının 59. maddesinde yer alan, "Kimse, öğrenim ve eğitim hakkından yoksun bırakılamaz." ifadesi, ülkemizde yabancı öğrencilerin eğitim hakkının gözetildiğinin bir göstergesidir (KKTC, ANAYASA, 1985). 2020 Yılında Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanmış olan Yabancılarla Yönelik Türkçe Destek Programı ise, belirli koşullarda ve çevrelerde öğrencilerin dili işlevsel olarak kullanabileceği, yalnızca dil eğitimiyle sınırlı olmayan kültürü de içeren iletişimsel dil öğretme yaklaşımı temel alınarak hazırlanmıştır.

5.4 KKTC'deki Yabancı Öğrencilerle İlgili Araştırmalar

Takır ve Özerem'in (2019) araştırmasında, KKTC'de bulunan ve farklı kültürlerden öğrencileri barındıran bir devlet kolejinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin, okul ortamında yaşadıkları sorunlar tespit edilmiştir. Sözü edilen çalışmada, eğitim sürecinde yaşanan sorunlar, yabancı uyruklu öğrenci ve öğretmenlerin gözünden ortaya konmuş ve çözüm önerileri geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim-öğretim sürecinde yaşadıkları sorunlar, dil, kültür farklılığı, dersle ilgilenmeme, öğretimden kopma ve uyum problemleri şeklinde sıralanmıştır.

Polat (2012) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin eğitim-öğretim sürecinde yaşadıkları sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada öğretmenler sorunların nedenlerini; aile, eğitim sisteminin farklılaşması, yaş, dil ve kültürel sorunlar olarak ifade etmişlerdir. Veliler; eğitim sistemi, ders materyallerinin eksikliği, Türkçe öğretimindeki sıkıntı, ödevlerin anlaşılmaması, sosyal etkinliklerin azlığı, rehberlik sorunu, okul ve arkadaş baskısı, okul-aile iletişimsizliği, mutsuzluk, akademik başarısızlık ve değerlendirme hataları gibi sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler ise; dil bilmeme, kültürel farklılıkların olması, akademik başarısızlık, baskı altında hissetme, eğitim sisteminin yabancı öğrencileri

kapsayıcı olmaması, eğitsel etkinliklerin ve beceri öğretiminin yapılmaması, uyum sorunu, ödevleri anlama güçlüğü gibi sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Ak (2020) çalışmasında, yabancı uyruklu ilköğrencilerinin okula uyumda karşılaştıkları sorunları, bu öğrencilerin bakış açısıyla belirlemeye çalışmıştır. İlgili çalışma sonucunda ulaşılan bulgular, yabancı uyruklu ve anadili Türkçe olmayan öğrencilerin özellikle Türkçe öğrenmede üç ana konuda zorluk çektikleri belirlenmiştir. Bunlar; atasözleri, yazımı uzun olan kelimeler ve eş anlamlı kelimeler olarak sıralanmıştır. Yabancı uyruklu ilköğrencilerinin Türkçeyi okulda açılan kurslardan, öğretmenlerinden, arkadaşlarından, Türkçe izlenen çizgi filmlerden ve aile üyelerinden öğrendikleri tespit edilmiştir.

Çöplü'nün yürütmüş olduğu yüksek lisans tezindeki (2019) temel amaç, göçmen öğrencilerin okul uyumlarına dikkat çekmek ve okul uyumlarını iyileştirmek amacıyla göçmen öğrencilere yönelik taslak bir okul uyum programı geliştirmektir. Araştırma sonucunda, çalışma grubunda bulunan öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre göçmen öğrencilerin dil sorunu, içe kapanıklık, çekingenlik, isteksizlik, argo kelime kullanımı, agresif davranışlar sergileme gibi sorunları olduğu ortaya konmuştur. Bunların yanında, sosyal olarak ilişki kuramama, akranları ile kavga etme, iletişim çatışmaları yaşama, topluma ait hissetmeme, dışlanma, uyum sorunu, kültürel farklılık sorunları gözlenmiştir. Tüm bu sorunların sonucu olarak göçmen öğrencilerin akademik hayatlarında okula devam etme konusunda sıkıntı çektikleri ve derslerde başarısızlık yaşadıkları görülmüştür. Söz konusu çalışmada, öğrencilerin akademik geçmiş farklılıklarının olduğu, onları değerlendirmeye yönelik özgün bir sistem olmadığı ve motivasyon sorunlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, ailede anadili kullanımının olduğu, parçalanmış aile yapısının gözlemlendiği ve güvenlik endişesi yaşandığı belirtilmiştir. Bu sorunların genellikle ekonomik yetersizlik, ebeveynin iş bulamaması ve çocuk işçiliği gibi temel nedenlerden kaynaklandığı ortaya çıkmıştır. Öğretmen ve okul yöneticilerinin göçmen öğrencilerin ihtiyaçlarını ve kültürlerini bilmemeleri, onlara ek zaman ayıramamaları, sınıf yönetiminde zorlanmaları ve farklı öğretim yöntem-teknikleri kullanamamalarının göçmen çocukların eğitiminde sorunlara neden olduğu da ortaya konmuştur.

SONUÇ

Bu çalışma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde göç ve eğitim temalarını derinlemesine incelemiştir. Göç olgusunun, bireyler ve toplumlar üzerindeki çok yönlü etkileri, göçmen öğrencilerin karşılaştığı zorluklar ve bu zorlukların eğitim süreçlerine yansımaları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Özellikle, dil engelleri, kültürel farklılıklar ve eğitim sistemine adaptasyon gibi konular, göçmen öğrencilerin eğitim hayatlarında önemli engeller olarak belirlenmiştir.

Göç türleri, nedenleri ve sonuçları ile göçmen öğrencilerin karşılaştıkları spesifik problemler, bu çalışmanın omurgasını oluşturmaktadır. Dilin hem göçmenlerin yaşamlarında hem de eğitim sistemlerindeki kritik rolü vurgulanmış, adaptasyon süreçleri tanımlanmış ve göçmen öğrencilerin karşılaştığı temel sorunlar sıralanmıştır. Ayrıca, KKTC'deki yabancı öğrencilerin akademik performanslarını etkileyen faktörler ve bu öğrencilerin okullardaki genel durumları üzerine detaylı bilgiler sunulmuştur.

Sonuç olarak bu çalışma, KKTC'de eğitim süreçlerine entegre edilen göçmen öğrencilerin karşılaştığı zorlukları ve bu zorlukların üstesinden gelmek için alınması gereken önlemleri ortaya koymuştur. Göç ve eğitim arasındaki bu dinamik ilişkiyi anlamak hem eğitim politikalarının şekillendirilmesinde hem de göçmen öğrencilerin eğitimlerine olumlu katkıda bulunacak stratejilerin geliştirilmesinde kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, dil eğitimi, kültürel uyum programları ve eğitim sistemlerindeki koordinasyonun artırılması gibi çözüm önerileri, göçmen öğrencilerin eğitim süreçlerini iyileştirecek ve onların topluma daha hızlı ve etkili bir şekilde entegrasyonunu sağlayacak temel adımlar olarak öne çıkmaktadır. Göçmen öğrencilerin eğitim süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları azaltmak ve daha başarılı bir entegrasyon sağlamak için bir dizi öneri sunulmaktadır. Öncelikle, dil eğitimi, öğrencilerin yeni topluma uyum sağlamalarının ve eğitimde başarılı olmalarının temelini oluşturduğundan dil kursları ve destek programları genişletilmeli ve erişilebilir kılınmalıdır. İkinci olarak, kültürel uyum programları, hem göçmen öğrencilerin yeni toplumlarına uyumlarını kolaylaştırmak hem de yerel öğrenciler arasında kültürel farkındalığı ve hoşgörüyü teşvik etmek amacıyla uygulanmalıdır. Ayrıca, eğitim sistemlerindeki koordinasyonun artırılması, farklı eğitim sistemleri ve uygulamaları arasında geçişleri kolaylaştıracak ve göçmen öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları zorlukları azaltacaktır. Son olarak okullar, öğretmenler ve politika yapıcılar arasında sürekli bir diyalog ve işbirliği sağlanarak, göçmen öğrencilerin ihtiyaçlarına daha duyarlı ve etkili bir eğitim politikası geliştirilebilir. Bu önerilerin uygulanması, göçmen öğrencilerin eğitim süreçlerini iyileştirecek ve toplumsal uyumlarını destekleyecek önemli adımlar olacaktır.

KAYNAKÇA

- Ak, N. (2020). Yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumda karşılaştığı sorunlar (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Aksan, D. (2003). Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arı, Ş. (2010). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ilköğretimin ikinci kademesinde öğrenim gören yabancılara Türkçe öğretimi üzerine bir değerlendirme, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Başol, K. (1995). Demografi, Anadolu Matbaası, İzmir.
- Bıçer, N. & Polatcan, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kelime öğrenme stratejilerinin değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 54, 811-828.
- Ceyhan, E. (2007). Yabancı dil öğretimi teknolojisi. Morpa Yayınları. İstanbul.
- Civan, O. E., ve Gökalp, A. (2011). Göçmen İşçi Kavramı ve Göçmen İşçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği. Çalışma ve Toplum, 1(28), 233-264.
- Çelebi, M. D. (2006). Türkiye'de anadili eğitimi ve yabancı dil öğretimi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(21), 285-307.
- Çöplü, F. (2019). Göçmen öğrenciler için okul uyum programı geliştirmeye yönelik bir taslak çalışması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Emin, M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi, İstanbul: Seta Kitapları.
- Erdoğan, M. M. (2014). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Erdoğan, M. & Kaya, A. (2015). Türkiye'nin göç tarihi. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Eroğlu, Ö. B. & Gülcan, M. G. (2016). Göçle gelen ailelerin ve çocuklarının eğitim sorunları: Mersin ili örneği. (İçinde) Eğitim yöntemi araştırmaları, Ed. K. Beycioğlu, N. Özer, D. Koşar & İ. Şahin, s. 218-238, Ankara: Pegem Akademi.
- Ghosh, P., Nandan, S. & Gupta, A. (2009). The Changing Roles of Trade Unions in India: A Case Study of National Thermal Power Corporation (NTPC). Unchahar. Asian Academy of Management Journal, 14.
- Gökmenoğlu, T. & Kömleksiz, F. Ö. (2019). Göç ve Çeşitlilik: KKTC'ye göçle gelen lise öğrencilerinin uyumuna yönelik bir durum saptama çalışması. Başkent University Journal of Education, 6(2), 265-281.
- Güngör, F., & Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilköğrencilerinin eğitim-öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. Anadolu Journal of Educational Sciences International, 8(2), 124-173. <https://doi.org/10.18039/ajesi.454575>
- Hacıfazlıoğlu, Ö., Kararımak, Ö., & Öztapak, M. (2015). Göç olgusu bağlamında lise öğrencilerinin aile profilleri ve akademik başarı durumları. HAYEF Journal of Education, 12(2), 81-97.

He, Y., Bettez, S. C., & Levin, B. B. (2017). Imagined community of education: Voices from refugees and immigrants. *Urban Education*, 52(8), 957-985.

Ihlamur, S. G. & Öner, A. Ş. (2012). Küreselleşme çağında göç: Kavramlar ve tartışmalar. İstanbul: İletişim Yayınları.

İnsan Hakları Derneği. (1999, 11 30). <https://www.ihd.org.tr/>. adresinden alındı.

Kaştan, Y. (2015). Türkiye’de göç yaşamış çocukların eğitim sürecinde karşılaşılan problemler. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 216-229.

Katari, A. (2014). Kültür, farklılık ve iletişim. İstanbul: İletişim Yayınları.

Kılınç, E. (2014). Antalya’da yaşayan yabancı aile çocuklarının karşılaştığı eğitim sorunları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Kirişçi, K. (2014). Syrian refugees and Turkey’s challenges: Beyond the limits of hospitality. <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/Syrian-Refugees-and-TurkeysChallenges-May-14-2014.pdf> adresinden alındığı tarih 17.01.2021.

KKTC, ANAYASA. (1985, 5 5). <http://www.cm.gov.nc.tr>. adresinden alındı

KKTC Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Ortak Hizmetler Dairesi (2021). İstatistik Yıllığı 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018. <http://eohd.mebnet.net/?q=node/34>

Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57.

Lin KM, Tasuma L, Masuda M (1979). Adaptations problems of Vietnamese refugees. *Arch Gen Psychiatry*.

Onur, E., Biçer, N. & Bozkırlı, K. Ç. (2012). Yabancılar Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alanyazın ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2), 51-69.

Osmanlı, Ü. (2015). Uluslararası öğrencilerin adaptasyonuna yönelik bir araştırma: LAÜ örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Lefke Avrupa Üniversitesi, Lefke.

Polat, F. (2012). Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Şimşir, Z. & Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online*, 17(2), 1116-1134.

Takır, A. & Özerem, A. (2019). Göçle gelen yabancı uyruklu öğrencilerin okul ortamında karşılaştıkları sorunlar. *Folklor Edebiyat*, 25(97), 639-657.

Tutar, H. & Özyakışır, D. (2013). Tra2 Bölgesinden İstanbul’a Göç Hareketlerinin Nedenlerine İlişkin Bir Araştırma. *Sosyoloji Konersanları* No.47,31-58.

UNICEF. (2012). UNICEF Annual Report.

UNICEF. (2015). UNICEF Annual Report.

UNICEF, Türkiye. (1989, 11 20). <https://www.unicef.org/>. adresinden alındı.

Will, G., Becker, R., & Winkler, O. (2022). Educational policies matter: how schooling strategies influence refugee adolescents' school participation in lower secondary education in Germany. *Frontiers in Sociology*, 7, 842543.

Yavuzer, H. (1993). Çocuk psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Zacharoula, K., & Constantia, C. (2022). Intercultural Education: Pedagogical Actions Social Interaction of Children with Immigrant Biography in Cyprus. *Scholars Journal of Arts, Humanities And Social Sciences*, 10(4), 110-118.